น.๗

คำนมัศการ

พระพุทธบาท

ขายที่เกาะสีชัง

ศก ๑๑๖

คำ นมัศการ

พระ พุทธ บาท

ขาย ที่เกาะ สีชัง

ศ้ก์ ๑๑๑

ค. ๒,

๏ นโม ข้าพเจ้าจะ ขอ ถวาย นมัศการ
แห่ง องค์ สมเด็จ บรม ไตรย โลกย์ นารถ
สาศดา จารย์ อัน มี ศิริ โสภาคย์ โสภา
ธร หันตา ธิคุณ อดุลย์ ยิ่ง อัน เป็น
รัตน์ ยอด มิ่ง ปิ่น เกล้า มกุฎ แห่ง อสุร
นาคา พระยา ครุธ มนุษย์ คน ธรรพ์
เทวา นิกร สวรรค์ ฉกามาวจร นโม นมัศ
ทัศ นักข์ สโมสร ยอ กร ขึ้น เหนือ ศิ โรตะ
มางค์ ศิระ เศียร อุทิศ เป็น เทียน อุทิศ
บูชา ผม เผ้า เกล้า เกษา จักษุ ข้าพเจ้า

ทั้ง สอง ข้าง ซ้าย ~~ข้าง~~ ขวา แวว ข้าพเจ้า
ทา
จะ ขอ ถวาย ต่าง ประทีป แก้ว ทั้ง คู่ บูชา
พระ ชิณ ศรี พระ ชิณ บาท ยุคล ลาย
ลักษณ์ ทเว จักกา มี วง กง จักร มี ลวด
ลาย ลักษณ์ งาม นัก ทั้ง สอง กำ แก้ว
กง ทอง ทั้ง สอง เป็น คู่ กล รูป หอก
คทาธร ศร พระ ขรรค์ สุวรรณ เตียง ตั้ง
รัตน บัลลังก์ เสวตร ฉัตร มหา มกุฎ
รัตน ราชกกุธ ภัณฑ์ ขอ แก้ว คช รัตน์
สุวรรณ ตะละ กะหม่อม ทอง พาด บัญจะ
ประทุม ชาติ ดอก พุด บุษบา รัตน ลัดดา

มาไลยไตรย จีวร จามร โมพี พัชนี ตาลิบัต

ท้อง แถว สัต มหันต์ คงคา สุวรรณ นาวา

มหา วนาไลย ป่า พระ หิม พานต์ ขอบ เขา

จักรวาฬไกร ลาศ ปฐม อาศน์ อโนดาต

สระ ศรี เขา สัตภัณฑ คีรี พระ เมรุ์ ธร

ฉกา มา พจร เมือง สวรรค์ พรหม สิบ หก

ชั้น จันทร สุริยา ดาว ดารา นักขัตร์

สังข์ ทักษิณาวัฎ เวียน ขวา กุมภีรา

มังกร มัจฉา กินรา กินรี ลดวา กาฬ

ปักษี อินทรีย์ การวิก การเวก อินทร์

องค์ เอก บรม จักร พรรดิ ธง ทิว ฉัตร รัตน์

บาย ศรี นาง ชู แว่น แก้ว มณี โชติ

รัตน โกฎ แก้ว รจนา มหา ปราสาท รัตน

พะโต บาท อุศุภ ราช โค คาวี สุวรรณ มฤค

มี ทั้ง รูป พยัคฆ์ กะบิถะ สิง คาล อัศวา

วลาหก พาชี อุโบสถ หัตถี ฉัททันต์

เอราวรรณ ไอยรา มยุร ทวิ โกญจา

ธิชา พระยา หงษ์ กุกกุฎ โพชณงค์ มงกุฎ

แห่ง อสุร สุบรรณ ครุธ ราชา จัตุ ทวิ ปา

มี ทวีป ใหญ่ สี่ มี ทวีป น้อย ส่อง พัน

เป็น ยศ บริวาร อัน มี อยู่ ใน หิมพานต์

วง คง จักร ลักษณ์ บาท อัน งาม ยัง อัฐ รัส

สะดัง ทั้งร้อย สิ่งยิ่งแปด ฝูงเทวา
มนุษย์นมัศการ พระมหากรุณาธิคุณ
เร้า เสด็จเข้าสู่พระอมัตตะมหานคร
นฤพาน พระองค์จึ่งเสด็จมาประดิษฐาน
เหยียบรอยพระพุทธบาท ไว้ให้ปรากฎ
พระบาทหนึ่ง อยู่บนยอดเขาสุวรรณ
บรรพตคีรี พระบาทหนึ่งอยู่บนยอด
เขาสุวรรณมาลีคีรีเรืองโรจ พระบาท
หนึ่งอยู่บน ยอดเขาสุมณโกฎสิงขร
พระบาทหนึ่ง อยู่เมืองโยนกนครบุรี
พระบาทหนึ่ง อยู่แม่น้ำ ยมนามหา

นัททีที่ หาดทราย บั้ญจะ บวร บาท

ทั้งหลายนี้ ถ้วนจบครบห้า ฯ๕

อหัง วันทามิ ธูระโต

อหัง วันทามิ ธาตุโย

อหัง วันทามิ สัพพะโส

จักร ลักษณ

ในคัมภีร์ชินาลังการได้ความว่า จักรลักษณ ในฝ่าพระบาททั้งสอง มีกำละพัน ๆ ล้วนมีพรรณขันแดง กงจักรนั้นมีพรรณดุจหนึ่งพรรณแห่งทอง ดุมจักรนั้นมีสีดังสีแก้วอินทนิล ปากดุมนั้นมีลวดกลมท่าม กลางปากดุมนั้นมีช่อง ภายนอกกงจักรนั้น จึ่งมีรเบยรูปมงคลเป็นอันมาก สัตติ คือรูปพระแสงหอก ๑ สิริวัจไฉ คือรูปแว่นส่องศีร ๑ นินทิยาวัตกัง คือรูปดอกพุด ๑ โสวัฏฐิกัง คือรูปสร้อย ๑ วัฏฏังสะกัง คือรูปเครื่องประดับกรรณ ๑ วัฒทะมานัง คือรูปดอกไม้เป็นเครื่องประดับ ๑ ภัททะปีฐัง คือตั้ง ๑ ปาสาโท คือปราสาท ๑ โตระณัง คือเสาค้าย ๑ เสตะฉัตกัง คือเสวตรฉัตร ๑ ขัคคัง คือรูปพระขรรค์ ๑

กาละวัณทัง คือรูปพัดใบตาล ๑ มะยุระหักถัง คือรูปกำแสหางนกยูง ๑ จามะรัง คือพัดอันแล้วไปด้วยขนทรายจามรี ๑ อุณหิสสัง คือมงกุฎ ๑ สุมะณะทามัง คือพวงดอกมลิ ๑ นิลุบปะลัง คือดอกอุบลเขียว ๑ เสตุบปะลัง คือดอกอุบลขาว ๑ รัตตุบปะลัง คือดอกอุบลแดง ๑ รัตตะปะทุมัง คือดอกบัวแดง ๑ เสตะปะทุมัง คือดอกบัวขาว ๑ ปุณณะมะโฎ คือหม้ออันเต็มไปด้วยน้ำ ๑ ปุณณะปาฐิ คือถาดอันเต็มไปด้วยน้ำ ๑ สุวัณณะกะละละสัมปุณณะบัตตัง คือบาตอันเต็มไปด้วยเหรือกทอง ๑ สมุทโท คือมหาสมุท ๑ จักกระวาฬะบัพพะโต คือเขาจักรวาฬ ๑ หิมะวันตะบัพพะโต คือเขาหิมพานต์ ๑ เมรุบัพพะโต คือเขาพระเมรุ ๑ สุริยะมัณฑะลัง คือมณฑลพระอาทิตย์ ๑ จันทะมัณฑะลัง คือมณฑลพระจันทร์ ๑ สะปะริวาราจะตุมะหาทีปา

คือ ทวีปใหญ่ทั้งสี่ กับทั้งปริวาร ๕๑ สะปะริใส สัตตะระตะนะสะมังคีจักกะวัตติ คือพระยาจักรพรรดิ์ อันพรั่งพร้อมไปด้วยแก้ว ๗ ประการ กับทั้งบริสัช ๕๑ ทักขิณาวัตตะเสตะสังขัง คือสังข์ทักขิณาวัฏฏมี พรรณอันขาว ๑ สุวัณณะมัจฉะยุคะลัง คือคู่แห่งปลาทอง ๑ จักกาวุธัง คือจักราวุธ ๑ สัตตะมหาคังคา คือมหาคงคาทั้งหลาย ๗ สัตตะกุละบัพพะตา คือเขาบริภัณฑ์กุลบรรพตทั้งหลาย ๗ สัตตะสีทันตะสาคะรา คือสีทันดรสาครทั้งหลาย ๗ สุวัณณะหังสะราชา คือพระยาหงษ์ทอง ๑ สุงสุมาระราชา คือพระยาจรเข้ ๑ ธะชะปะฏากัง คือธงชาย ๑ ธงปฏาก ๑ สุวัณณะสีวิกา คือคานหามทอง ๑ สุวัณณะพาละวิชะนี คือพัดพาละวิชะนีอันขจิตด้วยทอง ๑ เกลาสะบัพพะโต คือเขาไกรลาศ ๑ สีหะราชา คือพระยาราชสีห์ ๑ พยัคฆะราชา คือพระยา

เสือโคร่ง ๑ พะลาหะกะอัสสะราชา คือพระยาม้าวลาหก ๑ อุโปสะถะหัตถิราชา คือพระยาช้างอุโบสถ ๑ พาสุกินาคะราชา คือพระยาวาสุกรีนาคราช ๑ สุบัณณะราชา คือพระยาครุฑ ๑ อุสะภะราชา คือพระยาโคอุสภราช ๑ เอราวัณณะหัตถิราชา คือพระยาช้างเอราวัณ ๑ สุวัณณะมังกะโร คือมังกรทอง ๑ จะตุมุขะมะหาพรัหมะ คือจตุรมุขมหาพรหม ๑ สุวัณณะนาวา คือเรือทอง ๑ สะวัจฉะกาเธนุ คือแม่โคกับทั้งบุตร ๑ กิงบุริโส คือกินนร ๑ กินนะรี คือนางกินนร ๑ กะระวิโก คือนกกะระเวก ๑ มะยุระราชา คือพระยานกยูง ๑ โกญจะราชา คือพระยานกกะเรียน ๑ จักกะวากะราชา คือพระยานกจากรพาก ๑ ชีวัญชีวะราชา คือพระยานกชะหิด ๑ ฉะเทวะโลกา คือกามาพจรเทวะโลกย์ ๖ โสฬะสะพรัหมะโลกา คือพรหมโลกย์ ๑๖

ศิริ นับได้ ๑๐๘ ด้วยกัน สมด้วยพระ บาฬีพระ อาจารย์เจ้านมัศการไว้ว่า อัฏฐุตตะระสะตังยัสสะ มังคะลังจะระณัจจะเย จักกะลักขะณะสัมบ้นเน นะเมจังโลกะนายะกัง เป็นเนื้อความว่า รูปมงคล ๑๐๘ ประการ ปรากฏในชุ่นุมสองแห่งพระ บาท อันประกอบไปด้วยจักระลักษณแห่งพระ บรมไตรโลกนาถพระองค์ใด ข้าพระพุทธเจ้าขอ ประนัอมนมัศการ ซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนารถ เจ้านั้น ๖ พระมหาบุริษลักษณเป็นคำรบสาม นั้น คืออายะตะบัณหิ ว่ามีซ่นพระบาทอันบริบูรณ์ ยาวกว่าซ่นเท้าแห่งชนทั้งหลายอื่น คือแต่ ปลายพระบาทตราบเท่าถึงซ่นพระบาท กำหนด สี่ส่วน เป็นปลายพระบาทสองส่วน ตระชงฆ์ตั้ง ลงในส่วนเป็นคำรบสาม ซ่นพระบาทนั้นอยู่ใน ส่วนเป็นคำรบสี่ มีสัณฐานคล้ายกับผ้ากำพล

แถง ขันบุทคลพันให้กลมไว้ในปลายเหล็กไฉ แลมีสัณฐานดังลูกข่าง ๑ ฯะ
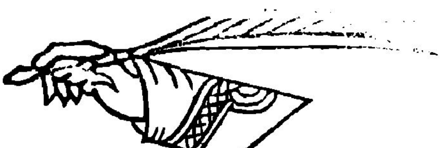
หม่อมเจ้าประวิชได้คัดสำเนาคำแปล จักรลักษณในผ่าพระบาทพระพุทธเจ้า ที่สมเด็จพระวันรัต ฯ ล ฯ ทูลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อณวันที่ ๒๗ เมษายน ในงานที่ทรงประดิษฐานแผ่นศิลาพระพุทธบาทไว้เหนือไหล่คยาศีระแห่งเขายอดพระจุลจอมเกล้าฯ ปีรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๑ ฯะ